

KRAJOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH

HELSIŃSKA FUNDACJA
PRAW CZŁOWIEKA

Warszawa, 21 maja 2020 r.

512./2020/PSP/KW/KJ

Szanowny Pan
Jacek Czaputowicz
Minister Spraw Zagranicznych
al. J. Ch. Szucha 23
00 - 580 Warszawa

do wiadomości:

1. Kancelaria Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej
2. Kancelaria Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

I. Wstęp

W dniu 31 października 2021 r. upływie 9 – letnia kadencja sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: ETPCz, Trybunał) prof. dr. hab. Krzysztofa Wojtyczka. Z tego powodu Polska została wezwana do przedstawienia listy kandydatów na rzeczzone stanowisko do dnia 8 marca 2021 r.¹ Zgodnie z art. 22 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (dalej: EKPCz, Konwencja) wyboru dokonuje Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy z listy 3 kandydatów przedstawionej przez państwo – stroną Konwencji. Polskim organem odpowiedzialnym za przedstawienie rzeczzonej listy jest Minister Spraw Zagranicznych. ETPCz jest jednym z najważniejszych, jeżeli nie najważniejszym, organem stojącym na straży praw człowieka. Tym samym ma on również nieocenioną wartość dla

¹ <http://www.assembly.coe.int/LifeRay/CDH/Pdf/TableForthcomingJudgesElections-EN.pdf>

ochrony praw gwarantowanych obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej. Mając to na uwadze Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Krajowa Izba Radców Prawnych oraz Naczelna Rada Adwokacka (dalej: Sygnatariusze) pragną zwrócić szczególną uwagę na konieczność zagwarantowania przez stronę rządową jak największej otwartości i transparentności krajowego etapu procedury wyboru nowego sędziego Trybunału.

II. Rola Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w europejskim systemie ochrony praw człowieka

Przed przejściem do części merytorycznej niniejszego pisma, Sygnatariusze pragną podkreślić wielką wartość ETPCz, jako gwaranta przestrzegania zobowiązań wynikających dla państw – stron Konwencji. System Europejskiej Konwencji Praw Człowieka jest uznawany za jeden z najlepszych regionalnych systemów ochrony praw człowieka, co w ogromnej mierze jest właśnie zasługą działalności Trybunału – o jego sukcesie przesądza duża skuteczność orzeczeń wraz z wpływem, jaki wywierają one na zmiany prawa i praktyki państw członkowskich Rady Europy². ETPCz zapewnia nie tylko nieustającą ewolucję standardów prawnocząłowieczych wynikających z EKPCz, ale również stanowi skuteczny mechanizm, dzięki któremu jednostki mogą indywidualnie egzekwować prawa gwarantowane im przez Konwencję. Tylko w 2019 r. do Trybunału wpłynęło 44500 skarg, z czego 1834 skierowano przeciwko Polsce. W tym okresie rządowi Rzeczypospolitej Polskiej zakomunikowane zostały 253 sprawy, a w 12 sprawach ETPCz wydał wyroki.³ Co więcej, działalność Trybunału umożliwia także i samym państwom – stronom Konwencji dochodzenie swoich praw poprzez instrument tzw. skargi międzypaństwowej. Dlatego też, z punktu widzenia ochrony praw człowieka w Europie, tak niezwykle ważne jest, aby sędziowie orzekający w Trybunale prezentowali najwyższy poziom ekspertyzy w tym obszarze.

III. Krajowy etap procedury wyboru sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

1. Właściwe przeprowadzenie selekcji kandydatów na stanowisko sędziego ETPCz jako podstawa powodzenia całego postępowania

² A. Bodnar, *Wykonywanie orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Polsce. Wymiar instytucjonalny.*, Warszawa 2018, s. 21.

³ https://www.echr.coe.int/Documents/Stats_analysis_2019_ENG.pdf

Postępowanie w sprawie wyboru sędziego Trybunału składa się z dwóch etapów – przed i po przekazaniu Zgromadzeniu Parlamentarnemu Rady Europy (dalej: Zgromadzenie Parlamentarne) listy kandydatów na rzeczony urząd. Pierwszy ze wspomnianych etapów jest wyłączną kompetencją państwa – strony Konwencji i to na tej fazie Sygnatariusze postanowili skupić się w niniejszym piśmie. Jak wskazał Komitet Zarządzający Praw Człowieka Rady Europy (dalej: CDDH), krajowa część procedury stanowi najważniejszy element omawianego postępowania⁴. Wymogi formalne stawiane wobec całego procesu ukierunkowanego na wybór sędziego ETPCz muszą być realizowane na każdym jego etapie, nie tylko przed przedstawieniem listy kandydatów Zgromadzeniu Parlamentarnemu, ale jeszcze przed podjęciem konsultacji z Doradczym Panelem Ekspertów ds. wyłonienia kandydatów do wyboru na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ang. – *Advisory Panel of Experts on Candidates for Election as Judge to the European Court of Human Rights*)⁵ (dalej: Panel Doradczy). Tak więc procedura krajowa musi cechować się przede wszystkim demokratycznym charakterem, otwartością (niedyskryminacją) i transparentnością. Należy zwrócić uwagę, iż CDDH podkreśla, że właściwości te musi mieć już m.in. proces tworzenia oraz forma procedowania podmiotu krajowego odpowiedzialnego za wyłonienie właściwej listy kandydatów⁶. Brak uczciwej, przejrzystej i spójnej procedury w tym zakresie może prowadzić do odrzucenia listy kandydatów przedstawionej Zgromadzeniu Parlamentarnemu z przesłanek formalnych⁷ - w ostatnich latach taka sytuacja miała miejsce w przypadku list przedstawionych przez Armenię, Węgry czy Albanie.

Mając powyższe na uwadze Sygnatariusze pragną w skrócie przedstawić poniżej poszczególne elementy krajowej części postępowania w sprawie wyboru nowego sędziego ETPCz, zwracając uwagę na rozwiązania, które, w naszej ocenie, umożliwią spełnienie przytoczonych powyżej wymogów w miejscach, gdzie procedura w obecnej postaci okazuje się nie w pełni wystarczająca.

Punktem inicjującym postępowanie będące przedmiotem niniejszego pisma było zaadresowanie przez sekretarza generalnego Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy

⁴ Report of the Steering Committee for Human Rights (CDDH), *Selection and election of judges of the European Court of Human Rights*, 2018, s. 24.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Rezolucja Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy 1649(2009), pkt. 2.

listu do Stałego Przedstawiciela Rzeczypospolitej Polskiej przy Radzie Europy w Strassburgu, w którym wyznaczony został wskazany powyżej termin do przedstawienia listy kandydatów na urząd sędziego Trybunału. Zgodnie z wytycznymi Komitetu Ministrów Rady Europy – CM 2012(40) z późniejszymi zmianami (dalej: Wytyczne KM) – jeszcze przed podjęciem właściwych działań prowadzących do wyłonienia listy kandydatów na poziomie krajowym powinno zostać wypracowane stałe, właściwe postępowanie w tym zakresie⁸. W polskim porządku prawnym postulat ten został urzeczywistniony zarządzeniem nr 1 Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 13 stycznia 2012 r. w sprawie powołania zespołu do spraw wyłonienia kandydatów na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: Zespół). Sam fakt wypracowania procedury należy ocenić pozytywnie, jednakże w opinii Sygnatariuszy niektóre z przyjętych w ww. zarządzeniu rozwiązań budzą poważne zastrzeżenia. Dlatego też Sygnatariusze pragną zarekomendować jego zmianę bądź całkowite uchylenie i uchwalenie w to miejsce nowego zarządzenia uwzględniającego uwagi zaprezentowane w niniejszym piśmie, tak aby zainicjowana krajowa procedura selekcji kandydatów na stanowisko sędziego ETPCz, przebiegała zgodnie z wymogami konwencyjnymi i czyniła zadość standardom wypracowanym przez Radę Europy.

2. Ogłoszenie konkursu na stanowisko sędziego ETPCz

Konkurs na stanowisko sędziego Trybunału musi zostać ogłoszony publicznie⁹. Zarządzenie nr 1 Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 13 stycznia 2012 r. w sprawie powołania zespołu do spraw wyłonienia kandydatów na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: Zarządzenie ds. Zespołu) przewiduje użycie co najmniej dwóch dzienników ogólnopolskich oraz strony internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych w celu ogłoszenia rozpoczęcia procedury wyłaniania kandydatów na sędziego ETPCz, co należy rozumieć jako otwarcie konkursu na to stanowisko. Takie publiczne ogłoszenie rozpoczęcia procedury miało miejsce w przypadku procedur, które zakończyły się wyborem na rzeczzone stanowisko prof. dr hab. L. Garlickiego oraz prof. dr hab. K. Wojtyczka i praktyka ta powinna zostać podtrzymana. Sygnatariusze podzielają jednak rekomendacje poczynione w raporcie *Open Society Justice Initiative* oraz *International Commission of Jurists*, które polecają stronie rządowej zaproszenie organizacji społeczeństwa

⁸ Wytyczne Komitetu Ministrów Rady Europy CM 2012(40) z późn. zm., III.1.

⁹ Rezolucja Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy 1649(2009), pkt. 4.1.

obywatelskiego do rozpowszechniania ogłoszenia dotyczącego otwarcia rzeczono konkursu, co pozwoli na poszerzenie grona odbiorców takiej informacji¹⁰.

3. Skład podmiotu odpowiedzialnego za wyłonienie kandydatów na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Zgodnie z Wytycznymi KM podmiot odpowiedzialny za wyłonienie listy kandydatów winien mieć zrównoważony skład. Jego członkowie powinni reprezentować zróżnicowane środowiska zawodowe, posiadać zbliżoną, ugruntowaną pozycję zawodową i odpowiednią wiedzę techniczną oraz być osobami wzbudzającymi szacunek i zaufanie. Przede wszystkim powinni oni jednak pozostawać wolnymi od bezprawnego nacisku¹¹. Jak podnosi CDDH, istotnym mankamentem zaobserwowanym w tym zakresie w praktyce państw - stron Konwencji jest upolitycznienie podmiotów odpowiedzialnych za wyłonienie listy kandydatów¹². Istotą krajowego etapu omawianego postępowania jest wyłonienie najbardziej wartościowych kandydatów na urząd sędziego ETPCz, tak aby zachować jego najwyższą jakość i bezstronność. Natomiast poddawanie organu odpowiedzialnego za wyłonienie listy kandydatów naciskom, zwłaszcza politycznym, bądź nawet samo występowanie podejrzeń o taki proceder, może uniemożliwić osiągnięcie takiego celu i dlatego w przeszłości było podstawą do odrzucenia listy przez Zgromadzenie Parlamentarne¹³. Z poczynionych przez CDDH obserwacji wynika, iż sama groźba politycznego, zamiast merytorycznego, charakteru procesu selekcji kandydatów na urząd sędziego Trybunału stanowi jeden z najpoważniejszych czynników odstrasżających potencjalnych wartościowych kandydatów¹⁴. Dlatego też Zgromadzenie Parlamentarne w jasny sposób wezwało państwa – strony Konwencji do odpolitycznienia krajowej procedury wyboru kandydatów na urząd sędziego Trybunału¹⁵.

W tym miejscu należy zauważyć, iż w składzie Zespołu ustanowionego Zarządzeniem ds. Zespołu znajdują się wyłącznie przedstawiciele władzy wykonawczej (bądź osoby z nią

¹⁰ OSJI and ICJ, *Strengthening from within. Law and practice in the Selection of Human Rights Judges and Commissioners*, s. 18.

¹¹ Wytyczne Komitetu Ministrów Rady Europy CM 2012(40) z późn. zm., IV.1.

¹² Report of the Steering..., *op. cit.*, s. 25.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*, s. 50-51.

¹⁵ Rezolucja Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy 1646(2009), pkt. 5.

bezpośrednio powiązane)¹⁶. Tym samym, zdaniem Sygnatariuszy, nie sposób uznać, że w takiej postaci Zespół posiada adekwatne zabezpieczenia przed naciskami politycznymi. Ponadto, zarządzenie to w żaden sposób nie gwarantuje zapewnienia zbalansowanej kompozycji Zespołu pod względem reprezentacji osób obojga płci, do czego również wyraźnie wzywało Zgromadzenie Parlamentarne¹⁷, ani też osoby wchodzące w jego skład nie pochodzą ze zróżnicowanych środowisk zawodowych, jak jest to wymagane. Mając powyższe na uwadze, w opinii Sygnatariuszy, tak daleko idące nieścisłości pomiędzy procedurą krajową, a standardami wpracowanymi przez Radę Europy, które dotyczą samego organu odpowiedzialnego za wyłonienie listy kandydatów, mogą wywoływać wątpliwości co do właściwego przebiegu całego postępowania.

Dlatego też Sygnatariusze apelują o podjęcie działań legislacyjnych mających na celu zapewnienie właściwej struktury Zespołu, tak aby było ono gronem eksperckim o charakterze apolitycznym, składającym się z osób o zróżnicowanym doświadczeniu zawodowym i reprezentującym osoby obojga płci. Za przykład dobrej praktyki w komponowaniu składu takiego organu może posłużyć Norwegia, gdzie przy ostatnim wyborze kandydatów na urząd sędziego Trybunału odpowiedni podmiot składał się z przedstawicieli Sądu Najwyższego, biura Prokuratora Generalnego, Norweskiego Centrum Praw Człowieka, Norweskiego Narodowego Instytutu Praw Człowieka, norweskiej Izby Adwokackiej oraz Ministerstwa Sprawiedliwości¹⁸. Zdaniem Sygnatariuszy skład Zespołu powinien cechować się właśnie tego rodzaju zróżnicowaniem, a wchodzić w jego skład powinni reprezentanci władzy wykonawczej, sądowniczej, jak również przedstawiciele organizacji pozarządowych i samorządów prawniczych.

4. Przeprowadzenie rozmów kwalifikacyjnych z potencjalnymi kandydatami na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Kwestia wymogów formalnych stawianych potencjalnym kandydatom oraz sposobu przeprowadzenia rozmów kwalifikacyjnych została jasno i szczegółowo przedstawiona w Wytycznych KM oraz Rezolucji Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy 1646(2009), a

¹⁶ Zarządzenie nr 1 Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 13 stycznia 2012 r. w sprawie powołania zespołu do spraw wyłonienia kandydatów na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, § 3.

¹⁷ Rezolucja Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy 1649(2009), pkt. 5.

¹⁸ <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=25024&lang=en>

także uwzględniona w Zarządzeniu ds. Zespołu wraz z załączonym do niego regulaminem (załącznik nr 2), tak więc nie dostrzegamy potrzeby ponownego cytowania w tym miejscu tych regulacji. Niemniej, przed rozpoczęciem przyszłych rozmów z kandydatami na urząd sędziego ETPCz, zdaniem Sygnatariuszy, Ministerstwo Spraw Zagranicznych winno podjąć dodatkowe działania mające na celu zapewnienie przeprowadzenia rzeczonych rozmów w ustandaryzowanej formie, jednakowej dla wszystkich potencjalnych kandydatów, w celu zapewnienia wszystkim aplikującym równych szans, jako że ww. zarządzenie wraz z odpowiednim załącznikiem nie jest w tym zakresie wystarczająco szczegółowe. CDDH w swoim raporcie zgłaszało zastrzeżenia co do dotychczasowej jakości rozmów kwalifikacyjnych przeprowadzanych przez odpowiednie podmioty powołane przez państwa – strony Konwencji, a w szczególności co do niedostatecznej długości trwania rozmów, zbyt ogólnego zakresu pytań kierowanych do aplikujących oraz braku szczegółowych instrukcji sporządzanych dla członków organu przeprowadzającego rozmowę¹⁹. Wyznaczenie przez Ministra Spraw Zagranicznych jasnych ram w tym zakresie pozwoli nie tylko uniknąć występowania tego typu nieprawidłowości, ale przede wszystkim usprawni pracę Zespołu oraz ułatwi osobom biorącym udział w konkursie rzetelne przygotowanie się do rozmów kwalifikacyjnych.

Sygnatariusze pragną również zarekomendować wdrożenie monitorowania rozmów kwalifikacyjnych w celu zachowania właściwego poziomu przejrzystości tego etapu procedury. Może to się odbyć w formie zagwarantowania przedstawicielom mediów i organizacji pozarządowych udziału w rozmowach w roli publiczności, tak jak ma to miejsce w Armenii,²⁰ bądź poprzez powszechne udostępnienie transmisji z ich przebiegu, jak ma to miejsce w Słowacji²¹. W tym miejscu należy zauważyć, iż zwyczaj transmitowania rozmów przeprowadzanych z kandydatami na niektóre stanowiska istnieje już w naszym kraju – np. przesłuchania kandydatów na stanowisko prezesa TVP w 2016 r. były transmitowane na oficjalnej stronie Sejmu RP.

5. Wybrane aspekty działalności podmiotu odpowiedzialnego za wyłonienie kandydatów na stanowisko sędziego ETPCz

¹⁹ Report of the Steering..., *op. cit.*, s. 50.

²⁰ OSJI and ICJ, *Strengthening from within...*, *op. cit.*, s. 49.

²¹ *Ibidem*, s. 62.

Sygnatariusze pragną zwrócić szczególną uwagę na kwestie związane z prowadzeniem rozszerzonej współpracy z Doradczym Panelem Ekspertów Rady Europy do spraw wyłonienia kandydatów na wybór na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: Panel Doradczy) w toku wyłaniania listy kandydatów na urząd sędziego Trybunału. Przed przedstawieniem listy kandydatów państwa – strony Konwencji mają obowiązek zasięgnięcia na jej temat opinii ww. organu²², a następnie powinny (nie mają takiego obowiązku, jednakże w ostatnich latach Zgromadzenie Parlamentarne kładzie na ten aspekt duży nacisk)²³ uwzględnić ją przy opracowywaniu ostatecznej listy przesyłanej do Zgromadzenia Parlamentarnego. Zarządzenie ds. Zespołu czyni zadość takim wymaganiom, jednakże § 7 wydaje się nie uwzględniać roli Panelu Doradczego jako organu *de facto* pomocniczego. Do takiego jego postrzegania zmierza CDDH w ostatnich latach zachęcając państwa do nieograniczania się przez państwa – strony Konwencji wyłącznie do uzyskania ze strony Panelu Doradczego wymaganej proceduralnie opinii, ale raczej do prowadzenia z rzeczonym organem rozszerzonej korespondencji mającej na celu ułatwić i usprawnić pracę podmiotów, takich jak Zespół, finalnie prowadząc do wyselekcjonowania grupy jak najbardziej wartościowych kandydatów²⁴. Dlatego Sygnatariusze rekomendują prowadzenie rozszerzonej współpracy z Panelem Doradczym przy opracowywaniu przyszłej listy kandydatów na urząd sędziego ETPCz.

Dodatkowo Sygnatariusze pragną zgłosić potrzebę bardziej szczegółowego uregulowania (oraz publicznego udostępnienia) przesłanek, którymi miałyby się kierować Minister Spraw Zagranicznych w przypadku wybierania „w razie potrzeby”²⁵ jednego z kandydatów z listy rezerwowej. W obecnym, lakonicznym brzmieniu Zarządzenie ds. Zespołu nie precyzuje, na jakiej podstawie opiera w takim przypadku swój wybór właściwy Minister, który *de facto* nie bierze udziału we wcześniejszych pracach Zespołu. Sygnatariusze dostrzegają potrzebę jasnego wskazania konieczności oparcia rzeczowego wyboru na ocenie/opinii Zespołu dotyczącej kandydatów umieszczonych na „liście rezerwowej”, ewentualnie wspieranej konsultacjami przeprowadzanymi z Panelem Doradczym. W

²² Wytyczne Komitetu Ministrów Rady Europy CM 2012(40) z późn. zm., VI.1.

²³ Memorandum przygotowane przez Sekretarza Generalnego Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy na temat procedury wyboru sędziów Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – stan prawny na 15 kwietnia 2019 r., s. 2.

²⁴ Report of the Steering..., *op. cit.*, s. 38-39.

²⁵ Zarządzenie nr 1 Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 13 stycznia 2012 r. w sprawie powołania zespołu do spraw wyłonienia kandydatów na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, § 7, pkt 1.

przeciwnym razie naruszona zostałaby celowość zachowywania demokratycznego charakteru prac Zespołu.

Ponadto należy zauważyć, iż procedura wyboru kandydatów na urząd sędziego ETPCz w brzmieniu przewidzianym w Zarządzeniu ds. Zespołu nie realizuje wymogu przesłania do Panelu Doradczego informacji na temat przebiegu procedury kwalifikacyjnej wraz z listą kandydatów²⁶. W opinii Sygnatariuszy właściwe kroki legislacyjne powinny zostać podjęte ze strony Ministra Spraw Zagranicznych, tak aby zagwarantować spełnienie rzeczzonego wymogu, jako że jego niedopełnienie stanowi podstawę do odrzucenia listy przez Zgromadzenie Parlamentarne.

6. Problemy braku formalnych gwarancji przeprowadzenia konsultacji parlamentarnych w toku tworzenia listy kandydatów na stanowisko sędziego ETPCz oraz braku możliwości śledzenia faktycznego przebiegu rzeczzonego postępowania, a standardy przejrzystości i otwartości procedury wyboru sędziego ETPCz

Postępowanie usystematyzowane w Zarządzeniu ds. Zespołu nie przewiduje możliwości przeprowadzenia konsultacji parlamentarnych w trakcie tworzenia listy, które to rozwiązanie rekomenduje Zgromadzenie Parlamentarne²⁷. W tym miejscu Sygnatariusze pragną podnieść postulat większej przejrzystości procedury opracowywania listy kandydatów na urząd sędziego Trybunału. W pełni respektujemy i dostrzegamy potrzebę przeprowadzenia rzeczzonego postępowania w taki sposób, aby nie została naruszona sfera prywatności żadnej z aplikujących osób. Niemniej, zdaniem Sygnatariuszy, Zarządzenie ds. Zespołu, które zostało wydane w 2012 r. skutkuje procedurą niespełniającą aktualnych standardów przejrzystości i otwartości. Nie można zapominać, iż w działalności Rady Europy wyraźnie widać obecnie trend zmierzający do jak największej transparentności krajowych postępowań w sprawie wyłonienia kandydatów na urząd sędziego ETPCz. Rada dostrzega bowiem ogromną rolę, jaką podwyższanie tych standardów odgrywa w kontekście ochrony bezstronności i odpowiedniej jakości Trybunału. Niedochowanie właśnie wyżej przytoczonych wymogów stanowiło podstawę odrzucenia m.in. listy kandydatów przedstawionej przez Węgry²⁸. Tym samym niepokój budzi fakt, iż w obecnym brzmieniu omawianej polskiej procedury nikt,

²⁶ Wytoczne Komitetu Ministrów Rady Europy CM 2012(40) z późn. zm., VI.2.

²⁷ Rekomendacja Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy 1429(1999), pkt. 7.

²⁸ OSJI and ICJ, *Strengthening from...*, *op. cit.*, s. 24.

poza przedstawicielami egzekutywy, nie ma możliwości przedstawienia w niej opinii, bądź chociażby otrzymania informacji, na jakim etapie w danym momencie się ona znajduje. Okres ten rozciąga się od momentu ogłoszenia konkursu na urząd, aż do momentu opublikowania listy kandydatów przesłanej do Zgromadzenia Parlamentarnego – tj. praktycznie przez cały czas trwania krajowego postępowania dotyczącego selekcji kandydatów na urząd sędziego ETPCz. Dlatego należy w tym miejscu ponownie podkreślić, jak zostało to już podniesione w początkowej części niniejszego pisma, że procedura krajowa musi cechować się m.in. otwartością (niedyskryminacją) i transparentnością. W opinii Sygnatariuszy, nie sposób przypisać takich cech omawianej procedurze w obecnym jej brzmieniu.

Mając na uwadze powyższe, jak również i ww. rekomendację poczynioną przez Zgromadzenie Parlamentarne, Sygnatariusze apelują o przeprowadzenie przy nadchodzącej krajowej selekcji kandydatów na stanowisko sędziego Trybunału posiedzenia właściwej komisji sejmowej w tej sprawie. Miałoby ono dotyczyć przede wszystkim proponowanej listy kandydatów uzgodnionej przez Zespół, którzy zostaliby na takie posiedzenie zaproszeni. Takie rozwiązanie czyniłoby zadość przytoczonej rekomendacji, a także spełniałoby właściwe standardy otwartości i przejrzystości postępowania. Zdaniem Sygnatariuszy odbycie posiedzenia wskazanej komisji na temat listy kandydatów uzgodnionej przez Zespół, w którym mogliby uczestniczyć przedstawiciele ugrupowań politycznych reprezentowanych w parlamencie wraz z przedstawicielami organizacji społecznych zajmujących się ochroną praw człowieka, dodatkowo zwiększyłoby szansę na wyłonienie listy odpowiednich kandydatów na stanowisko sędziego ETPCz, jednocześnie wypełniając standardy wskazywane przez Radę Europy. Podczas posiedzenia przedstawiony mógłby również zostać opis przebiegu dotychczasowego postępowania, który stanowiłby później część listu przesyłanego do Panelu Doradczego wraz z listą kandydatów. Należy zwrócić uwagę, iż postulowana praktyka miała już miejsce w przeszłości – w 2010 r. odbyło się posiedzenie komisji sejmowej, na które zaproszeni zostali kandydaci na stanowisko sędziego Trybunału, którzy stawili się, a następnie odpowiadali na zadawane im pytania²⁹. Sygnatariusze oceniają pozytywnie taką praktykę i z przytoczonych powyżej względów apelują o formalne zagwarantowanie jej powielenia w toku zainicjowanego postępowania w sprawie wyboru nowego sędziego ETPCz.

²⁹ <http://orka.sejm.gov.pl/Biuletyn.nsf/0/1A50C5547AF5ACF2C12576B80048918C?OpenDocument>

Dodatkowo, odnosząc się również skrótowo do zidentyfikowanego powyżej problemu niewystarczającego dostępu do informacji na temat rzeczywistego i aktualnego przebiegu procedury będącego przedmiotem niniejszego pisma, Sygnatariusze podnoszą, iż nieprawidłowość ta mogłaby zostać w łatwy sposób zniwelowana, poprzez umieszczanie informacji na temat zakończenia danego etapu postępowania i rozpoczęciu następnego na bieżąco na oficjalnej stronie Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Tym samym Sygnatariusze rekomendują włączenie tego rodzaju rozwiązania do procesu wyłonienia listy kandydatów na stanowisko sędziego Trybunału.

IV. Podsumowanie

Mając na uwadze szczególny nacisk, jaki obecnie organy Rady Europy kładą na przejrzystość i otwartość postępowania w sprawie wyboru nowych sędziów Trybunału, a także demokratyczny charakter każdego z jego etapów, Sygnatariusze zdecydowali się wskazać niedoskonałości dotychczasowo wypracowanej polskiej procedury selekcji kandydatów na to stanowisko. Dlatego też Sygnatariusze zwracają uwagę na te obszary, w których ich zdaniem zasadne byłoby podjęcie właściwych działań prawnych, dzięki którym owe podwyższone standardy zostałyby spełnione – przede wszystkim kwestie właściwego składu podmiotu odpowiedzialnego za wyłonienie listy kandydatów oraz otwartości krajowej procedury na uczestnictwo w niej podmiotów niezależnych od władzy wykonawczej. Zaadresowanie wskazanych mankamentów pozwoliłoby na zminimalizowanie prawdopodobieństwa odrzucenia przez Zgromadzenie Parlamentarne listy przedstawionej przez Polskę. Jednakże ponad wszystko należy pamiętać, iż implementując właściwej jakości procedurę gwarantuje się wybór odpowiedniego kandydata na urząd sędziego ETPCz, a tym samym wzmocniona zostaje pozycja Trybunału, co w konsekwencji wymiennie, pozytywnie wpływa na jakość i skuteczność całego europejskiego systemu ochrony praw człowieka. Tym samym należy przyjąć, iż podjęcie właściwych decyzji w tym aspekcie, jest wskazane z punktu widzenia interesu publicznego, działanie na rzecz którego pozostaje jednym z obowiązków polskiego rządu.

Sygnatariusze mają nadzieję, że przedstawione w niniejszym piśmie rekomendacje ułatwią działania podejmowane przez stronę rządową przed ogłoszeniem konkursu na stanowisko sędziego ETPCz, a także pomogą w przeprowadzeniu sprawnej selekcji listy kandydatów, która spełni wymagania stawiane przez Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy oraz finalnie przyczyni się do dalszej budowy efektywnego systemu ochrony praw człowieka w Europie.

Prezes Krajowej Izby
Radców Prawnych
WICEPREZES
Z upoważnienia RADY RADCÓW PRAWNYCH
Michał Kórwak
r.pr. Maciej Bobrowicz

Prezes Naczelnej Rady
Adwokackiej
adw. Jacek Trela

Prezes Helsińskiej Fundacji
Praw Człowieka
Danuta Przywara